

Nr 31.

Ankom till Riksdagens kansli den 5 maj 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om behandling av alkoholister samt till lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister, dels ock i anledning därav väckta motioner.

Närvarande: herrar Widén, Trana, Stårner, Alexanderson, greve Lagerbjelke, von Baumgarten*, greve Spens, Petrén, Valerius Olsson, Petersson i Lidingö villastad*, Pettersson i Södertälje, Pettersson i Bjälbo, Olsson i See*, Forsberg, Persson i Norrköping och Borg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 11 april 1913 dagtecknad proposition, nr 193, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om behandling av alkoholister samt till lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister.

I samband med denna proposition, som hänvisats till lagutskottet, har utskottet till behandling förehåft dels tre inom Första kammaren väckta motioner, nämligen nr 150 av herr *Alfred Petrén*, nr 151 av herr *August Ljunggren*, och nr 163 av herr *K. A. Nilson*, dels ock en motion, som väckts inom Andra kammaren, nämligen nr 345 av herr *Bernhard Eriksson* i Grängesberg.

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 9 saml. 30 häft. (Nr 31).

Herrar
Petréns och
Erikssons
i Grängesberg
motioner.

De av herrar Petrén och Eriksson i Grängesberg väckta motionerna, vilka överensstämma med varandra, äro av följande lydelse:

»Uti Kungl. Maj:ts proposition nr 193, angående förslag till lag om behandling av alkoholister, får undertecknad härmed föreslå följande ändringar och tillägg.

Uti lagförslagets 4 § 2 mom. är föreskrivet, att, innan ansökning göres om förordnande att person skall intagas å allmän anstalt för vård av alkoholister, noggranna upplysningar om ifrågavarande person skola inhämtas samt, därest ej uppenbarligen utsikt saknas att utan tvång återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, härför lämpade åtgärder vidtagas av den *nykterhetsnämnd*, som enligt lagförslagets 3 § skall finnas i varje kommun, och vilken, om ej särskild sådan nämnd blivit tillsatt, skall utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse. Av denna formulering synes den slutledningen lätteligen kunna dragas, att nykterhetsnämnden vore förpliktad att *själv* företaga här omnämnda förarbete. Till stöd för en sådan uppfattning skulle ock kunna anföras, att det uti departementschefens motivering till ifrågavarande moment lika litet som i lagrådets yttrande angående denna punkt finnes något nämnt angående sättet för det sålunda föreskrivna förarbetets ordnande utöver det enkla uttalandet, att nykterhetsnämnden skall verkställa detsamma. Till förekommande av en dylik snäv tolkning av ifrågavarande moment synes det mig vara av behovet påkallat, att det i lagen uttryckligen säges, att nykterhetsnämnden äger att åt särskilda personer uppdraga vidtagandet av de förebyggande åtgärderna, något som ju förutsatts av såväl svenska läkaresällskapets nykterhetskommitté som den kungl. nykterhetskommittén. Läkarkommittén har sålunda föreslagit anordnandet av en under den kommunala nämnden sorterande byrå, åt vilken ifrågavarande arbete skulle vara anförtrott, medan den kungl. nykterhetskommittén framhållit, hurusom man ej borde genom detaljerade stadganden regelbinda nämndernas verksamhet utan tillåta dem att fritt få lämna denna efter olika förhållanden, i det att det ju låte tänka sig, att nämnderna i vissa kommuner kunde finna det lämpligt att låta det förebyggande arbetet utföras av frivilliga organiserade krafter, såsom nykterhets- och skyddsföreningar. Vare sig nu en kommunal byrå, i enlighet med läkarkommitténs förslag, eller, som nykterhetskommittén tänkt sig ofta skulle komma att inträffa, en frivillig organisation finge åt sig anförtrott att inhämta de upplysningar och vidtaga de åtgärder, varom här är fråga, bleve i bådadera fallen förhållandet det, att de personer, som hade att vidtaga de förebyggande åtgärderna, vilka ju avse att förhjälpa

alkoholisten ur ett tillstånd, som eljest med nödvändighet måste få internering till följd, icke bleve desamma som hade att bestämma om ingivande av ansökning härom, en ordning som i praxis säkerligen skulle visa sig mycket ändamålsenlig, i all synnerhet som därigenom skulle beredas större möjlighet att till ifrågavarande arbete få de såväl med hänsyn till deras ställning till nykterhetsrörelsen som i andra hänseenden för uppgiften mest lämpade. Av nu anförda skäl föreslår jag alltså, att såsom tillägg till 4 § 2 mom. fogas följande punkt: *Vidtagandet av de åtgärder, som i detta moment avses, äger nämnden att överlåta åt särskilt organ eller åt särskilda för uppgiften lämpade personer.*

Enligt lagförslagets 10 § äger Konungens befallningshavande, när ansökan ingives om internering av en åt dryckenskap hemfallen person, som är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, att även innan denne blivit hörd i målet, när skäl därtill äro, föranstalta om hans omhändertagande och vårdande i avbidan på slutligt beslut. Däremot lämnas varken i själva lagtexten eller motiveringen till densamma någon anvisning, huru med en dylik person, som uppträder på ett samhällsvådligt sätt, skall förfaras under tiden till dess ansökan med den i ty fall jämlikt 5 § stadgade redogörelsen hunnit till Konungens befallningshavande ingivas. *Något* stadgande härom synes mig dock vara nödvändigt, då det icke torde vara utan vidare självklart, att polisen äger rättighet att omedelbart ingripa och taga i förvar en alkoholist, som *inom hemmet* uppträder på ett för omgivningens liv och säkerhet farligt sätt, något som dock understundom kan vara nödvändigt, om våldsdåd skola kunna förekommas. Till belysande av detta förhållande ber jag att få hänvisa till fall 17 och 18 uti den som bilaga 3 till läkarkommitténs betänkande fogade kasuistiken. Båda dessa fall gälla åt dryckenskap hemfallna familjefäder, vilka, då de sent på kvällen eller nattetid hemkomma i berusat tillstånd, sönderslå möbler och husgeråd samt misshandla hustru och barn, så att dessa måste i blotta linnet fly ur huset och söka skydd hos grannar. Efter dylika uppträden blevo båda de ifrågavarande personerna intagna å hospital, sedan tillkallad läkare givit intyg om att sinnessjukdom föreläge, en uppfattning, som emellertid visade sig vara oriktig, i det att de båda efter rusets förflyktigande icke visade något abnormt. Det torde väl emellertid vara uppenbart, att alkoholister, som i hemmen uppträda på här ovan angivet, för omgivningen livsfarligt sätt, böra kunna bli av tillkallad polis *omedelbart* tagna i förvar, även då betyg om sinnessjukdom icke kan erhållas. Till förekommande av att en sådan polismyndighet medgiven rätt

missbrukas vore det dock önskvärt, att någon kortare tidsgräns bestämdes för dylikt tagande i förvar i avvaktan på ansökans ingivande till Konungens befallningshavande och denna myndighets första beslut i ärendet. I regel bör naturligtvis detta kunna ske samma dag eller, då omhändertagandet ägt rum på eftermiddagen eller — såsom ofta torde komma att inträffa — nattetid, nästföljande dag. Med hänsyn till de från residenstaden mera avlägset belägna orterna, torde det kanske dock vara skäl att tillåta, det ifrågavarande tidsbegränsning utsträckes längre än till ett dygn. Då det torde vara enklast att låta en bestämmelse av nu angiven art ansluta sig till 10 §, tillåter jag mig föreslå, att till denna paragraf fogas ett nytt moment av följande lydelse: *Åt dryckenskap hemfallen person, som i berusat tillstånd uppträder på sådant sätt, att hans omedelbara omhändertagande med hänsyn till omgivningens liv och säkerhet måste anses nödvändigt, äger polismyndighet att, i avvaktan på vidare åtgärd, taga i förvar under högst 48 timmar.*

I överensstämmelse med vad som påpekats av lagrådet, som särskilt betonat nödvändigheten av att det, när lagen skall börja att tillämpas, finnes nödigt antal platser å statsanstalt, har det icke i lagförslaget angivits någon viss dag för lagens trädande i kraft, utan har bestämmandet härom lagts i Konungens hand. Medan lagrådet utgått ifrån att staten måste sörja för att plats alltid finnes för de farliga alkoholisterna, så att beslut om internering av sådan å allmän anstalt för vård av alkoholister städse kunde bringas till verkställighet, har däremot Kungl. Maj:t — med hänsyn därtill att utredning om antalet farliga alkoholister i vårt land saknas — icke ansett rådligt att nu genom lagens bestämmelser fastslå en dylik förpliktelse för staten. För att emellertid förebygga, att en farlig alkoholist, om vars omhändertagande Konungens befallningshavande enligt 10 § föranstaltat, vid meddelande av slutligt beslut måste utsläppas, ehuru han alltjämt är farlig, har Kungl. Maj:t i dess ställe föreslagit, att det gives Konungens befallningshavande rättighet att, i avvaktan på plats å allmän anstalt för vård av alkoholister, fortfarande draga försorg om hans vårdande också på annat lämpligt sätt; sådan vård får dock ej fortgå under längre tid än 3 månader (14 §).

Enligt det föreliggande lagförslaget äger sålunda Konungens befallningshavande att *oberoende av om plats å allmän anstalt för vård av alkoholister är att tillgå* dels, jämlikt 10 §, provisoriskt omhändertaga en farlig alkoholist (för vilket ändamål givetvis bäst lämpar sig någon med isoleeringsrum försedd sjukvårdsavdelning) och dels, jämlikt 14 §, att efter ett

slutligt beslut om tvångsinternering låta företaga sådan för högst 3 månader å annan anstalt (för vilket senare fall en försörjnings- och arbetsinrättning naturligen i första hand kommer i fråga). Det synes nu, som om det icke borde finnas något hinder för att dessa bestämmelser, vilkas tillämpning ju icke kräva tillgång på plats å statsanstalt för vård av alkoholister, kunde träda i kraft omedelbart efter lagens utfärdande. Därmed vunnas å *ena sidan* att samhället dock finge *något* skydd gentemot farliga alkoholister, där man nu anser sig icke kunna ingripa mot dem med mindre de begått något brott eller betyg om att sinnessjukdom föreligger för dem kan erhållas, å *andra sidan* åter att, där man redan under nuvarande förhållanden, utan lagstiftning på området, likväl icke drar sig för att vid behov omhändertaga en farlig alkoholist, den för sådant omhändertagande tillåtna tiden, när fråga är om en alkoholist, som i nyktertillstånd icke är abnorm, blir i lag fastställd. Det lär nämligen i större städer icke sällan inträffa, att personer på grund av läkarbetyg om alkoholismus chronicus av polismyndighet inremitteras till försörjningsinrättningar, där de då intagas å sinnessjukavdelningen för att, när fråga är om gamla, kända recidivister, efter tillnyktrandet ofta bli överflyttade till den så kallade personalavdelningen, där tiden för deras kvarhållande sedan bestämmas av vederbörande funktionärer.

Då emellertid en sådan ordning, som givetvis framtingats av omständigheterna, icke kan vara lämplig, vore det för alla parter en stor fördel, om regler för dylikt omhändertagande utan dröjsmål bleve i lag fastställda.

På grund av det nu anförda tillåter jag mig för den skull slutligen föreslå, att det till lagen fogas en *övergångsbestämmelse* av följande lydelse:

De i lagens 10 och 14 §§ för polismyndighet och Konungens befallningshavande givna föreskrifter att, oberoende av tillgång på plats å allmän anstalt för vård av alkoholister, draga försorg därom, att åt dryckenskap hemfallen person, som är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, blir omhändertagen och vårdad, träda genast vid lagens utfärdande i kraft.»

Herr August Ljunggrens motion är av följande lydelse:

»I Kungl. Maj:ts proposition, nr 193, föreslås i § 3, att »i varje kommun skall finnas en nykterhetsnämnd» och att, för den händelse ej särskild sådan nämnd blivit tillsatt, den skall utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse. I § 4 stadgas vidare, vilka befogenheter och förpliktelser skola åligga densamma.

Herr August
Ljunggrens
motion.

Sedan interneringslagens omfattning blivit så väsentligen inskränkt, som framgår av § 1 i kungl. propositionen, bliva givetvis nykterhetsnämndernas befogenheter i samma mån begränsade. Men redan med den omfattning, lagen enligt propositionen skulle få, är det klart, att de kommunala nykterhetsnämnderna komma att erhålla en ansvarsfull och krävande ställning. För att det skall bliva dem möjligt att i någon mån fylla de anspråk, som säkerligen komma att ställas på dem, är det av den största vikt, att de inom sig sluta element, som genom erfarenhet och verkligt intresse äro väl skickade för den maktpåliggande och grannliga uppgiften. Bäst skulle denna synpunkt ha tillgodosetts, för den händelse lagförslaget medgivit enskilda sammanslutningar, skyddvärn etc. att taga hand om de i § 4 angivna uppgifterna. Därigenom hade även den nödiga kontakten upprätthållits med på nykterhetsområdet verkande organisationer och andra liknande sammanslutningar. Då man nu emellertid valt en annan väg och det icke lär finnas utsikt att utan större rubbningar av lagförslaget få en ändring till stånd på denna punkt, så tillåter jag mig att hemställa om ett tillägg till § 3, varigenom ovan angivna och enligt min mening högst betydelsefulla kontakt skulle kunna mera effektivt och permanent upprätthållas, särskilt med de organisationer, vars alldeles speciella medverkan man påkallar genom bestämmelserna i § 4 mom. 2. Detta tillägg kunde lämpligen fogas till § 3 i tredje stycket omedelbart efter den mening, som börjar med »Särskild nykterhetsnämnd — — — —» och som slutar med »— — — — kommunalstämmorna», och föreslår jag följande lydelse, som jag emellertid ber utskottet modifiera eller omformulera på lämpligt sätt: »I sådan nykterhetsnämnd böra så vitt möjligt insättas ett lämpligt antal organiserade nykterhetsvänner». För den händelse denna passus inskjutes, kunde följande stycke börja på detta sätt: »Om dylik nämnds sammansättning i övrigt, val av ledamot» etc.

Det torde böra erinras därom, att denna princip — att vid tillsättandet av vissa kommunala uppdrag taga särskild hänsyn till sådana medborgargrupper, som kunna tänkas hava ett särskilt intresse och särskilda kvalifikationer — icke är ny utan återfinnas exempelvis i § 25 i kungl. förordningen om taxeringsmyndigheter. Att en tillämpning av denna princip i nu ifrågavarande fall är särskilt påkallad, anser jag för min del vara alldeles uppenbart.

Kunde då härtill fogas en bestämmelse i § 4 av den art, som herr Alfred Petrén i motion anvisar, så är det min övertygelse, att de olägen-

heter, som obligatoriska kommunala nykterhetsnämnder måste medföra, skola i väsentlig mån motverkas.

När det gäller ett så omfattande och maktpåliggande räddningsarbete, som här är fråga om, så är det enligt min mening av den allra största betydelse, att de frivilliga organisationer och personliga krafter, som finnas, tagas i anspråk.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Riksdagen ville vid ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 193 ävenledes besluta, att vid tillsättandet av de enligt § 3 stadgade kommunala nykterhetsnämnderna i desamma skola inväljas ett lämpligt antal medlemmar ur nykterhetssällskapen.»

Herr Nilsons motion lyder sålunda:

*Herr Nilsons
motion.*

»Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 193 med förslag till lag om behandling av alkoholister innehåller i § 25 den bestämmelsen, att »den, på vars *framställning* någon intagits å allmän anstalt för vård av alkoholister, är skyldig att svara för all vårdkostnad».

Nu skiljer lagförslaget i föregående paragrafer (4, 5, 6, 7) på den som gör *ansökan* (nykterhetsnämnden m. fl.) och den som gör *framställning* till nämnden eller Kungl. Maj:ts befallningshavande (den enskilde intresserade), vadan alltså enligt § 25 skulle följa, att den, som av intresse för samhällets, familjens eller enskildas väl och säkerhet finner sig nödsakad påkalla ett ingripande gent emot alkoholisten, också blir ansvarig för dennes vård.

Att en sådan bestämmelse skall i hög grad vara ägnad att göra lagens tillämplighet illusorisk synes mig vara tydligt, då man väl måste förutsetta, att denna ansvarsplikt kommer att i de flesta fall avhålla från framställning, till dess det är för sent eller någon olycka inträffat, liksom också den avsedda hjälpen undandrages den medellöse, exempelvis en alkoholists ensamstående fattiga och betryckta hustru.

Det torde väl därför vara av nöden, att ansvarsskyldigheten under alla omständigheter i första hand påvilar kommunen, dock med rätt för denna, att, där tillgångar finnas och omständigheterna sådant medgiva, av den vårdade eller hans familj utkräva beloppet.

Detta synes mig också hava varit fattigvårdskommitterades tanke, att döma av dess förslag § 23, liksom ock departementschefen synes förutsetta, att saken i de flesta fall komme att gestalta sig så. Men då lagtexten i alla händelser icke ger detta vid handen och genom sin orda-

lydelse kommer att verka avhållande från framställningsmöjligheterna, ber jag få föreslå:

att § 25 i Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 193 måtte få följande förändrade lydelse:

Den, på vars *ansökan* någon — — — intagits enligt § 20.

Sker sådan ansökan av enskild, såsom i § 6 sägs, och prövar Kungl. Maj:ts befallningshavande sådan ansökan böra bifallas, påvile ansvarsskyldigheten gent emot vårdanstalt i första hand den kommun, där den vårdade har hemortsrätt.

Kostnad för vård — — — vidkännas kostnaden. Där på grund — — — till eftergift.

Eventuellt behöfelig redaktionell förändring torde av utskottet vidtagas.»

Utskottets yttrande.

Redan i motion vid 1889 års riksdag föreslogs vidtagande av lagstiftningsåtgärder i syfte att möjliggöra tvångsinternering av alkoholister. Efter det denna fråga vid upprepade tillfällen under de därpå följande åren inom Riksdagen varit å bane, anhöll Riksdagen i skrivelse den 27 februari 1907, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vad mån föreskrifter kunde meddelas i fråga om internering av alkoholister även mot deras vilja i för dem avsedda kuranstalter samt, i fall utredningen gäve anledning därtill, för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

Över denna Riksdagens skrivelse infordrades yttranden från överståthållarämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshavande i rikets samtliga län, varefter skrivelsen tillika med nämnda yttranden överlämnades till den av Kungl. Maj:t den 21 juni 1907 tillsatta kommittén för avgivande av förslag till förändrad lagstiftning angående fattigvården och lösdrivares behandling m. m. med uppdrag att efter verkställande av den vidare utredning i ämnet, som kunde vara erforderlig, till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Till fullgörande av detta uppdrag överlämnade nämnda kommitté i januari 1911 till Kungl. Maj:t följande lagförslag i ämnet: förslag till lag om behandling av alkoholister, förslag till lag om tillägg till 2 § 17:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt och förslag till lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lagen om behandling av alkoholister ävensom motiver till förslagen jämte redogörelse för utländsk lagstiftning på detta område.

Sedan över dessa lagförslag utlåtanden infordrats från de medicinska

fakulteterna vid Uppsala och Lunds universitet, karolinska medico-kirurgiska institutets lärarkollegium, medicinalstyrelsen, fängvårdsstyrelsen, överståthållarämbetet samt Kungl. Maj:ts befallningshavande i rikets samtliga län samt yttrande i ämnet jämväl avgivits av svenska läkarsällskapet, remitterades förslagen jämte de i anledning därav inkomna yttrandena till den av Kungl. Maj:t den 17 november 1911 tillsatta nykterhetskommittén för avgivande av utlåtande i ämnet. I skrivelse den 22 augusti 1912 fullgjorde kommittén detta uppdrag.

Lagförslagen underkastades därpå i justitiedepartementet en närmare granskning och omarbetning, därvid särskilt hänsyn togs till vad i förenämnda yttranden och utlåtanden anförts; varefter över samtliga lagförslagen inhämtades yttrande av lagrådet. I anledning av de utav lagrådet mot förslagen framställda anmärkningar blevo sedermera förslagen till lag om behandling av alkoholister och till lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lagen om behandling av alkoholister inom justitiedepartementet ånyo föremål för omarbetning. I det skick de härvid erhållit hava de med förevarande proposition för Riksdagen framlagts.

Den grundsats, varpå ifrågavarande lagförslag vilar, eller att personer hemfallna åt dryckenskap må under vissa förutsättningar med tvång interneras å för vård av dylika personer avsedda anstalter, har, såsom av den föregående framställningen framgår, förut vunnit Riksdagens godkännande.

Emellertid har såsom en betänklighet mot ett omedelbart genomförande av en lagstiftning i förevarande ämne vid lagförslagens granskning inom lagrådet framhållits, att antalet vårdplatser, med vilket man kunde räkna, vida understeg behövet. Det erinrades, hurusom därav nödvändiggjordes, att enligt förslaget förordnande om internering kunde komma att meddelas utan säkerhet för att sådan i alla fall vore möjlig att erhålla. Det berodde på sökandens förmåga och vilja att skaffa plats, om verkställighet följde. Detta system upprätthölls jämväl beträffande dem, vilka voro farliga för annans personliga säkerhet eller eget liv. Den interimsvård, som det enligt 7 § i förslaget ålagts Konungens befallningshavande att anskaffa, avsåge endast tiden till dess slutligt beslut om internering meddelades. Hade vid den tidpunkten sökanden icke anskaffat plats å anstalt, vare sig detta berodde därpå att ingen plats funnes att tillgå eller — vilket i fråga om enskild sökande lätteligen kunde inträffa — att sökanden ej hade erforderliga

medel för ändamålet eller ej påkallade verkställighet, återstode ej annat än att utsläppa den farlige alkoholisten. Systemet kunde, så vitt anginge farliga personer, enligt lagrådets mening icke bibehållas. Staten måste hava sörjt för att i sådana fall plats vore att tillgå; och internering måste ske, även om den enskilde sökanden saknade betalningsförmåga eller ej fullföljde ansökningsen. Men även av en annan och ej mindre viktig anledning krävdes, att staten trädde emellan för anskaffande av vårdplatser. Klart vore, att man härvidlag finge att göra med personer av de mest skilda slag, från brottslingstyper eller lösdrivarelement till sådana olyckliga, som fallit offer för dryckenskapslasten men i fråga om vilka eljest icke något från samhällssynpunkt vore att anmärka. Bland de internerade skulle därför alltid finnas sådana, av vilka man hade att befara ett menligt inflytande på de övriga eller ett störande av sämjan och som — även om man bortsåge från olägenheten av ett efterhängset vidhållande av bekantskapen efter utskrivningen — komme att motverka vad man genom anstaltsvården eljest kunnat vinna. Utväg måste därför finnas att befria övriga anstalter från dylika skadliga element; i motsatt fall torde lagstiftningen bliva mer till skada än till gagn. Såsom ett oeftergivligt villkor för lagförslaget antagande, vilket emellertid med hänsyn till därför anförda viktiga skäl av lagrådet tillstyrktes, måste fördenskull enligt lagrådets tanke uppställas, att vid lagens ikraftträdande funnes en eller flera statsanstalter med tillräckligt antal platser för att mottaga de farliga och dem, som av ovan angivna anledningar måste utmönstras från övriga anstalter.

Då vid föredragning i statsrådet av lagrådets yttrande över de remitterade lagförslagen vederbörande departementschef hemställt att, oaktat frågan om byggande av en statens anstalt för vård av alkoholister ej föreläge i tillräckligt utrett skick, förslag till lagstiftning i ämnet måtte föreläggas Riksdagen, har departementschefen såsom skäl därför anført bland annat:

»Redan vid ärendets föregående behandling inför Kungl. Maj:t framhöll jag nödvändigheten av att hava en statsanstalt färdig att träda i verksamhet vid tiden för lagens ikraftträdande. — — —

Såsom flera gånger framhållits, är det dock ej gärna möjligt att kräva en ovillkorlig verkställighet av alla enligt lagen meddelade beslut om tvångsinternering. Lagrådet har nu föreslagit, att varje beslut om tvångsinternering av *farliga* alkoholister skulle av Konungens befallningshavande bringas till verkställighet. Genom en sådan bestämmelse skulle lagens effektivitet väsentligen ökas, men ett dylikt stadgande synes medföra den konsekvensen, att staten, i den mån ej kommuner eller enskilda fyllde be-

hovet, ovillkorligen skulle tillhandahålla tillräckligt antal anstaltsplatser för alla, om vilkas intagande Konungens befallningshavande förordnat på grund av deras farlighet för annans personliga säkerhet eller eget liv. I saknad av utredning om antalet farliga alkoholister i vårt land, torde det ej vara rådligt att nu genom lagens bestämmelser fastslå en dylik förpliktelse för staten, utan bör det få bliva beroende på framtida prövning, om lagens effektivitet skall stärkas genom att skapa ett för farliga alkoholister under alla förhållanden tillräckligt antal platser å statsanstalter. Under tiden vinner man ökad erfarenhet om resultatet av anstalternas verksamhet samt om deras ändamålsenliga anordnande och skötsel. Såsom även lagrådet anmärkt, har lagstiftningen en provisorisk karaktär, och därav rättfärdigas, att man nu ej går alltför långt. För övrigt är lagen ej avsedd att upphäva några regler, som nu finnas för omhändertagande av farliga personer, utan den erbjuder blott en ny utväg vid sidan av redan befintliga möjligheter. Erinras må också, att den farlighet, varom här är fråga, sammanhänger med alkoholmissbruket, och att en viss trygghet mot farligheten kan vinnas genom borttagande i annan ordning av tillfälle till att åtkomma rusdrycker, även om man ej blir i tillfälle att påbörja det mera varaktiga upprättelsearbete, som ligger i värden å en verklig alkoholistanstalt.

Om staten i fråga om anordnande av egna anstalter ej åtager sig annan förpliktelse än att omhändertaga tvångsinternerade, som måste överflyttas från de erkända anstalterna, samt att, i mån av utrymme, emottaga andra alkoholister, särskilt de farliga, torde, i synnerhet efter den begränsade omfattning lagförslaget numera erhållit, en statsanstalt för manliga alkoholister med plats för 100 patienter fylla det angelägnaste behovet och lagen därmed hava utsikt att nå en ej ringa grad av effektivitet. Då den nämnda anstalten så vitt möjligt bör hava karaktären av en kuranstalt, och anordningarna därstädes ej böra göras alltför fängelseliknande, är det dock att förutse, att en mindre statsanstalt kan bliva av nöden för att mottaga sådana, som intagits å kuranstalten, men i längden ej kunna kvarhållas där.

Behovet av en statens vårdanstalt för kvinnliga alkoholister synes ej vara lika framträdande som behovet av en anstalt för män. Till äventyrs kan man vänta sig, att här liksom i fråga om minderåriga kvinnliga förbrytare någon enskild stiftelse skulle kunna åtaga sig värden. Om sådant ej skulle låta sig göra, torde kravet på platser å statsanstalt för kvinnor i allt fall bliva så litet, att man att börja med kan tänka sig någon provisorisk och lätt genomförbar anordning.

Frågan om byggande av en statens anstalt för vård av manliga alkoholister föreligger ej för närvarande i så utrett skick, att proposition därom kan avgivas. Av vissa skäl är det emellertid det oaktat önskligt, att lagen redan nu antages. Lagens tillämpning är nämligen ej grundad ensamt på statsanstaltens verksamhet, utan man har utgått ifrån, att icke statliga anstalter därvid skola lämna en kraftig medverkan. Så snart lagen antagits, äro kommuner och stiftelser med flera i tillfälle att träffa förberedande åtgärder för att bringa anstalter till stånd och de nu befintliga anstalterna få också rådruum att vidtaga de förändrade anordningar, vartill lagen kan giva anledning. Även för ordnande av statens anstaltsväsende är det av intresse att så tidigt som möjligt få kännedom om sådana åtgärder. För övrigt torde man kunna utgå ifrån, att redan lagens antagande skall giva ett kraftigt stöd åt strävandena för alkoholisters förbättrande.»

Med hänsyn till vad departementschefen sålunda anfört, vartill utskottet i alla delar ansluter sig, och då, såsom departementschefen framhåller, beaktansvärda fördelar torde vara att vinna av ett genomförande redan nu av lagstiftning i ämnet, har utskottet, som funnit de nu ifrågavarande lagförslagen vara av beskaffenhet att kunna läggas till grund för en dylik lagstiftning, icke tvekat att med de ändringar, här nedan omförmälas, tillstyrka bifall till samma förslag.

Beträffande det närmare innehållet av ifrågavarande lagförslag får utskottet hänvisa till den kungl. propositionen jämte därvid fogade utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll.

Vid granskning av *förslaget till lag om behandling af alkoholister* samt de i ämnet väckta motionerna har utskottet funnit anledning till de uttalanden och ändringar, som nedan under de särskilda paragraferna anmärkas.

2 §.

Den av utskottet i denna paragraf vidtagna ändringen är av redaktionell art.

3 §.

Enligt denna paragraf skall i varje kommun finnas en nykterhetsnämnd, som i allmänhet skall utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse.

Därest så prövas lämpligt, äger kommunen emellertid tillsätta särskild nykterhetsnämnd. I fråga om sammansättning av dylik särskild nämnd skall enligt förslaget, utom vad angår Stockholm, gälla enahanda bestämmelser, som ifråga om fattigvårdsstyrelse äro stadgade.

I herr Ljunggrens ovanintagna motion har emellertid hemställts om sådan ändring i förslaget, att vid tillsättande av dessa nämnder i dem skola inväljas ett lämpligt antal medlemmar ur nykterhetssällskapen. En dylik bestämmelse synes utskottet dock varken behöfelig eller lämplig. Då med hänsyn därtill, att uppdraget att vara medlem av nykterhetsnämnd enligt förslaget är frivilligt, endast personer med verkligt intresse för verksamhet av ifrågavarande art kunna antagas bliva medlemmar i dylika nämnder, lära även utan dylik bestämmelse jämväl medlemmar av nykterhetssällskap komma att inväljas i dessa nämnder. Att däremot genom uttrycklig föreskrift i förevarande hänseende inskränka kommunens valfrihet synes utskottet icke lämpligt.

Utskottet har därför icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till herr Ljunggrens motion.

4 §.

Herrar Petrén och Eriksson i Grängesberg hava i sina ovan intagna motioner yrkat, att såsom tillägg till paragrafens 2 mom. skulle fogas en bestämmelse av följande lydelse:

»Vidtagandet av de åtgärder, som i detta moment avses, äger nämnden att överlåta åt särskilt organ eller åt särskilda för uppgiften lämpade personer.»

Utan tvivel torde det, såsom motionärerna framhålla, vara synnerligen lämpligt, att nykterhetsnämnderna för inhämtande av de upplysningar och vidtagande av de åtgärder, om vilka här är fråga, i största möjliga utsträckning anlita befintliga frivilliga organisationer, såsom nykterhets- och skyddsföreningar m. fl. dylika eller enskilda personer, vilka äro särskilt skickade att utföra det arbete i förebyggande riktning, som det här gäller. Såsom motionärerna erinrat, skulle härigenom bland annat även vinnas den icke ringa fördelen, att de personer, som hade att vidtaga de förebyggande åtgärderna icke vore desamma som de, vilka det sedermera tillkomme att bestämma om ingivande av ansökning om internering; och man skulle också otvivelaktigt härigenom tillföra arbetet på detta område ett intresse, som eljest icke står att vinna.

Då emellertid en dylik befogenhet enligt sakens natur tillkommer nykterhetsnämnden, och lagförslaget i den kungl. propositionen erhållna avfattning enligt utskottets mening icke giver anledning till annan uppfattning, har utskottet funnit den föreslagna bestämmelsen icke vara behöfvlig samt därför ansett Kungl. Maj:ts förslag i denna del böra oförändrat godkännas.

5 §.

Särskild uppmärksamhet har i förslaget ägnats frågan om behandling av de s. k. farliga alkoholisterna. I 5 § har stadgats rätt jämväl för polismyndighet att, då åt dryckenskap hemfallen person är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, göra ansökan om hans internering; och, om anledning förekommer att den som ansökning om internering avser är på dylikt sätt farlig, äger jämlikt 10 §, även innan han blivit hörd i målet, Konungens befallningshavande gå i författning om att han i avbidan på slutligt beslut tillsvidare intages å allmän anstalt för vård av alkoholister eller, om plats å dylik anstalt ej omedelbart kan beredas, föranstalta om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt.

Det torde emellertid vara uppenbart, att den fara, som från dylika s. k. farliga alkoholisters sida hotar, i många fall är så överhängande, att med deras omhändertagande icke under några förhållanden bör få anstå till dess Konungens befallningshavande med anledning av inkommen ansökan hunnit förordna därom. Även den polismyndighet i 5 § tillerkända ansökningsrätt lär i dylika fall vara mindre effektiv, därest ej myndigheten jämväl äger rätt att omedelbart, då anledning förekommer att den åt dryckenskap hemfallne är farlig för annans säkerhet eller eget liv, taga honom i förvar i avbidan på Konungens befallningshavandes vidare förordnande.

Under framhållande härav hava herrar Petré och Eriksson i Grängesberg i sina ovannämnda motioner hemställt, att till 10 § måtte fogas ett tillägg av innehåll att polismyndighet skulle äga att, i avvaktan på vidare åtgärd, under högst 48 timmar taga i förvar åt dryckenskap hemfallen person, som i berusat tillstånd uppträder på sådant sätt, att hans omedelbara omhändertagande med hänsyn till omgivningens liv och säkerhet måste anses nödvändigt.

Det torde visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke nämnda befogenhet även utan ett dylikt stadgande finge anses tillkomma polismyndigheten. Men utskottet har dock med hänsyn till de olägenheter, som varje oklarhet med avseende på myndigheternas befogenhet i dylika fall måste medföra, ansett ett uttryckligt stadgande härom böra i lagen intagas.

Utskottet, som ansett nämnda stadgande lämpligen böra inflyta vid 5 §, har sålunda till denna paragraf fogat ett tillägg av innehåll att, därest i fall, som i paragrafen avses, faran är så överhängande, att åtgärd som ankommer på Konungens befallningshavande ej utan våda kan avvaktas, här omförmälda myndighet skall äga vidtaga erforderlig åtgärd för farans avvärjande.

Att såsom motionärerna föreslagit stadga en viss tidrymd av 48 timmar, under vilken polismyndighet på detta sätt skulle äga omhändertaga alkoholisten, har utskottet ej ansett lämpligt. Otvivelaktigt skulle, särskilt i fråga om de nordliga länen, där avstånden till residensstaden ofta äro synnerligen stora och kommunikationerna otillfredsställande, en dylik tidsbegränsning vara för knappt tilltagen, under det däremot utsättandet av en längre tidrymd i andra fall skulle kunna föranleda onödig förlängning av det provisoriska omhändertagandet. Med anledning härav har utskottet ansett i lagen endast böra föreskrivas, att, om ej ansökning om internering redan gjorts, sådan ofördröjligen skall insändas till Konungens befallningshavande.

I sammanhang härmed har utskottet funnit orden i paragrafens första stycke: »av stadsfiskal eller av polismästare, där sådan finnes» lämpligen böra utbytas mot orden »av vederbörande polismyndighet».

7 §.

Genom den av utskottet i denna paragraf vidtagna ändringen, som uteslutande är av redaktionell art, har stadgandets ordalydelse, i vad den samma av utskottet ändrats, bringats i överensstämmelse med motsvarande uttryck i 26 §.

25 §.

I enlighet med ett av herr Nilson i hans ovannämnda motion framställt yrkande har utskottet i sitt förslag utbytt ordet framställning mot ordet ansökning.

Att däremot, såsom motionären jämväl föreslagit, införa en bestämmelse därom, att kommun, även då enskild person enligt 6 § gjort ansökan om internering, i första hand skall ansvara för kostnaden för vården, synes utskottet icke böra ifrågakomma. Enskild person skulle då, sedan av honom hos nykterhetsnämnd gjord framställning av nämnden ansetts icke böra föranleda åtgärd, kunna ådraga kommunen en kostnad, som den kommunala myndigheten ansett sig sakna skäl att pålägga kommunen. I fråga

om medellösa personer lärer det i varje fall bliva nödigt att gå genom nykterhetsnämnden för att få kostnadsfrågan ordnad.

Övergångsbestämmelsen.

I herrar Petréns och Erikssons i Grängesberg motioner har bland annat hemställts, att till lagen skulle fogas en övergångsbestämmelse av följande lydelse:

»De i lagens 10 och 14 §§ för polismyndighet och Konungens befallningshavande givna föreskrifter att, oberoende av tillgång på plats å allmän anstalt för vård av alkoholister, draga försorg därom, att åt dryckenskap hemfallen person, som är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, blir omhändertagen och vårdad, träda genast vid lagens utfärdande i kraft.»

Att emellertid genom en övergångsbestämmelse giva omedelbar giltighet endast åt de enstaka bestämmelser motionärerna avse torde icke låta sig göra. De nämnda föreskrifterna hava i lagen intagits såsom ett led i det allmänna förfarande mot alkoholister, som ifrågavarande lag avser att möjliggöra, och torde ej kunna utbrytas ur sitt sammanhang med lagförslaget i övrigt. För vinnande av det av motionärerna här åsyftade ändamålet är en övergångsbestämmelse uppenbarligen icke tillfyllest, utan skulle därför erfordras en särskild lagstiftning av provisorisk karaktär.

Vid sådant förhållande har utskottet ej ansett sig kunna tillstyrka bifall till motionärernas förslag i denna del.

Beträffande *förslaget till lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister* har utskottet ej funnit skäl till annan ändring, än att orden »och har han på grund därav inställt sig vid domstolen» uteslutits för att tydligare utmärka i anledning av en inom lagrådet gjord anmärkning, att jämväl 3 § i lagen den 4 juni 1886 angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål må i mål av förevarande beskaffenhet vinna motsvarande tillämpning.

På grund av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa:

1:o) att Riksdagen, med tillkännagivande att det i förevarande proposition framlagda förslaget till lag

om behandling av alkoholister icke kunnat i oförändrat skick av Riksdagen antagas, måtte i anledning av sagda proposition samt herrar Petréns, Erikssons i Grängeberg och K. A. Nilsons ovan åberopade motioner, men med avslag å herr Ljunggrens motion, för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

LAG

om behandling av alkoholister.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Är någon hemfallen åt dryckenskap, och finnes han i följd därav vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller utsätta hustru eller barn, som han är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård, eller ligga fattigvården eller sin familj till last, då må i den ordning, som stadgas i denna lag, förordnas om hans intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister.

2 §.

Allmän anstalt för vård av alkoholister är antingen av staten för sådant ändamål upprättad anstalt eller ock av landsting, kommun eller annan för enahanda ändamål anordnad anstalt, vilken av Konungen erkänts såsom allmän. Sådant erkännande kan när som helst återkallas.

2 §.

Allmän anstalt för vård av alkoholister är antingen av staten för sådant ändamål upprättad anstalt eller ock av landsting, kommun, *förening*, *stiftelse* eller annan för enahanda ändamål anordnad anstalt, vilken av Konungen erkänts såsom allmän. Sådant erkännande kan när som helst återkallas.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Anstalt, som här sägs, skall stå under ledning av en styrelse. Konungen meddelar för varje särskild anstalt närmare bestämmelser angående dess verksamhet.

Anstalterna skola stå under uppsikt av den myndighet, som Konungen bestämmer.

(Utskottets förslag:)

Anstalt, som här sägs, skall stå under ledning av en styrelse. Konungen meddelar för varje särskild anstalt närmare bestämmelser angående dess verksamhet.

Anstalterna skola stå under uppsikt av den myndighet, som Konungen bestämmer.

3 §.

I varje kommun skall finnas en nykterhetsnämnd.

Nykterhetsnämnden skall, om ej särskild sådan nämnd blivit tillsatt, utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse.

Särskild nykterhetsnämnd må tillsättas, i fall så prövas lämpligt i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga och på landet av kommunalstämma. Om dylik nämnds sammansättning, val av ledamot och suppleant däri, ledamots och suppleants tjänstgöringstid och avgång, val av ordförande och vice ordförande, ordningen för nämndens arbete, avgivande av utgifts- och inkomstförslag, räkenskapers förande, redovisning samt ledamots ansvarighet äger för annan ort än Stockholm vad om fattigvårdsstyrelse finnes stadgat motsvarande tillämpning, och gälla för Stockholm de bestämmelser, Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar. Vald ledamot äger att när som helst avsäga sig uppdraget.

4 §.

1 mom. Ansökning om förordnande att person, som omförmäles i 1 §, skall intagas å allmän anstalt för vård av alkoholister må göras av nykterhetsnämnden i den kommun, där han vistas eller äger hemortsrätt.

2 mom. Innan sådan ansökning göres, skall nämnden inhämta noggranna upplysningar om ifrågavarande person samt, därest ej uppenbarligen utsikt saknas att utan tvång återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv, vidtaga härför lämpade åtgärder, såsom att söka

förmå honom att ingå i nykterhetsförening,

bereda honom, för minskande av frestelserna till bruk av rusdrycker, anställning hos lämplig person eller ombyte av verksamhet eller vistelseort,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

utverka hos försäljare av brännvin, vin eller öl, att sådana drycker ej utlämnas till honom,

förmå honom att rådfråga läkare och följa dennes föreskrifter eller att frivilligt söka vård å lämplig anstalt.

3 mom. Ansökning, som ovan sägs, göres hos Konungens befallningshavande.

Ansökningen skall innehålla en fullständig redogörelse för de av nämnden i ärendet gjorda undersökningar och för de övriga åtgärder, som enligt 2 mom. må hava vidtagits.

Vid ansökningen skola fogas prästbevis enligt av Konungen fastställt formulär samt utlåtande av legitimerad läkare, avfattat enligt av Konungen meddelade anvisningar och grundat å undersökning, som verkställts inom en månad före ansökningens ingivande.

Hava prästbevis och läkarutlåtande, enligt vad nu är sagt, ej bifogats ansökningen, varde denna ej upptagen till prövning, med mindre anledning förekommer, att den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv. Upptages ej ansökningen, meddele Konungens befallningshavande därom skriftligt besked.

5 §.

Är ått dryckenskap hemfallen person farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må ansökning om förordnande att han skall intagas å allmän anstalt för vård av alkoholister jämväl göras å landet av kronofogde eller länsman samt i stad av *stadsfiskal eller av polismästare, där sådan finnes.*

Ansökningen skall innehålla en fullständig redogörelse för de av polismyndigheten i ärendet inhämtade upplysningar samt vara åtföljd av prästbevis och läkarutlåtande, som i 4 § sägs, om dylika handlingars anskaffande kan utan våda avvaktas.

5 §.

1 mom. Är ått dryckenskap hemfallen person farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må ansökning om förordnande att han skall intagas å allmän anstalt för vård av alkoholister jämväl göras å landet av kronofogde eller länsman samt i stad av *vederbörande polismyndighet.*

Ansökningen skall innehålla en fullständig redogörelse för de av polismyndigheten i ärendet inhämtade upplysningar samt vara åtföljd av prästbevis och läkarutlåtande, som i 4 § sägs, om dylika handlingars anskaffande kan utan våda avvaktas.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

För köping eller annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer är i tillämpliga delar gällande, må Konungens befallningshavande förordna lämplig polisman att fullgöra vad enligt denna lag åligger länsman.

(Utskottets förslag:)

För köping eller annat område å landet, för vilket ordningsstadgan för rikets städer är i tillämpliga delar gällande, må Konungens befallningshavande förordna lämplig polisman att fullgöra vad enligt denna lag åligger länsman.

2 mom. *Därest i fall, som i 1 mom. avses, faran är så överhängande, att åtgärd, som ankommer på Konungens befallningshavande, ej utan våda kan avvaktas, har myndighet, varom i samma mom. förmäles, att vidtaga erforderlig åtgärd för farans avvärjande; åliggande det myndigheten att, om ansökning enligt nämnda mom. ej redan gjorts, ofördröjligen till Konungens befallningshavande insända sådan ansökning.*

6 §.

Har framställning om åtgärd, som i 4 § 1 mom. sägs, hos nykterhetsnämnden gjorts av förmyndare för en åt dryckenskap hemfallen person eller av sådan persons make, föräldrar, barn eller syskon eller, där hans barn ej uppnått myndig ålder, av förmyndaren för dessa, men har nämnden avslagit framställningen eller ej inom två månader vidtagit den äskade åtgärden, äger den, som hos nämnden gjort dylik framställning, att själv hos Konungens befallningshavande göra ansökning om förordnande att den åt dryckenskap hemfallne skall intagas å allmän anstalt för vård av alkoholister.

Sådan ansökning skall vara åtföljd av prästbevis och läkarutlåtande, som omförmälas i 4 §, samt inlämnas till nykterhetsnämnden inom tolv månader efter det sagda framställning gjorts hos nämnden; och åligger det nämnden att, sedan vederbörliga ansökningshandlingar inkommit, till Konungens befallningshavande ofördröjligen insända desamma jämte eget utlåtande, vilket tillika skall innefatta redogörelse för de undersökningar och övriga åtgärder enligt 4 § 2 mom., som av nämnden vidtagits, samt, om dylika åtgärder ej förekommit, upplysning om skälen därtill.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

7 §.

Har ansökning i behörig ordning gjorts, låte Konungens befallningshavande ofördröjligen ansökningshandlingarna delgivas den, vilken ansökningen gäller, samt, då fråga är om *gift kvinna eller omyndig*, jämväl målsmannen, med föreläggande att inom viss kort tid skriftligen förklara sig över ansökningen, vid äventyr, om det försummas, att målet ändock avgöres. Finner Konungens befallningshavande part böra lämnas tillfälle att yttra sig över handling, som inkommit efter det ansökningen utstälts till förklaring, har Konungens befallningshavande att, enligt vad nu är sagt, låta delgiva sådan handling.

Äskar part, att angående uppgivna omständigheter någon skall vid domstol höras såsom vittne eller upplysningsvis, och är förhöret icke uppenbarligen onödigt, skall Konungens befallningshavande förordna om sådant förhör vid underrätt, som Konungens befallningshavande bestämmer, samt meddela föreskrift om vad parterna med avseende å förhöret hava att iakttaga. Förekommer anledning, att den, vars intagande å anstalt ifrågasättes, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, äger Konungens befallningshavande även utan parts begäran förordna om vittnesförhör.

7 §.

Har ansökning i behörig ordning gjorts, låte Konungens befallningshavande ofördröjligen ansökningshandlingarna delgivas den, vilken ansökningen gäller, samt, då fråga är om *person, som står under annans målsmanskap*, jämväl målsmannen, med föreläggande att inom viss kort tid skriftligen förklara sig över ansökningen, vid äventyr, om det försummas, att målet ändock avgöres. Finner Konungens befallningshavande part böra lämnas tillfälle att yttra sig över handling, som inkommit efter det ansökningen utstälts till förklaring, har Konungens befallningshavande att, enligt vad nu är sagt, låta delgiva sådan handling.

Äskar part, att angående uppgivna omständigheter någon skall vid domstol höras såsom vittne eller upplysningsvis, och är förhöret icke uppenbarligen onödigt, skall Konungens befallningshavande förordna om sådant förhör vid underrätt, som Konungens befallningshavande bestämmer, samt meddela föreskrift om vad parterna med avseende å förhöret hava att iakttaga. Förekommer anledning, att den, vars intagande å anstalt ifrågasättes, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, äger Konungens befallningshavande även utan parts begäran förordna om vittnesförhör.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

8 §.

Finner Konungens befallningshavande, då enskild person är sökande, erforderliga åtgärder enligt 4 § 2 mom. icke hava vidtagits, må Konungens befallningshavande förelägga nykterhetsnämnden att vidtaga dylika åtgärder samt inom viss tid inkomma med redogörelse för desamma och det genom dem vunna resultat.

9 §.

Förekommer anledning, att den, som ansökningen avser, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må återkallelse av ansökningen ej utgöra hinder för Konungens befallningshavande att fortsätta med målets handläggning.

10 §.

Därest anledning förekommer, att den, som ansökningen gäller, är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, må, även innan han blivit hörd i målet, Konungens befallningshavande, när skäl därtill äro, gå i författning om att han, i avbidan på slutligt beslut, tillsvidare intages å allmän anstalt för vård av alkoholister, eller, om plats å dylik ej omedelbart kan beredas, föranstalta om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt.

11 §.

Slutligt beslut i målet skall genom Konungens befallningshavandes försorg ofördröjligen delgivas parterna.

12 §.

Vid slutligt beslut om någons intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister äger Konungens befallningshavande, när skäl därtill äro, förordna, att beslutet må gå i verkställighet, utan hinder därav att det ej äger laga kraft.

13 §.

Har å allmän anstalt för vård af alkoholister beretts plats för den, om vars intagande å dylik anstalt förordnande meddelats, men vägrar han

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

att ingå å anstalten, äger Konungens befallningshavande att efter framställning av den, på vars ansökning förordnandet meddelats, lämna handräckning för beslutets verkställande.

14 §.

Därest slutligt beslut om någons intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister grundats därpå, att han är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, har Konungens befallningshavande att föranstalta om hans intagande å sådan anstalt, så snart plats kan beredas.

Kan plats å dylik anstalt ej omedelbart beredas, äger Konungens befallningshavande, när skäl därtill äro, att draga försorg om hans omhändertagande och vårdande under tiden på annat lämpligt sätt; dock må sådan vård ej fortgå under längre tid än tre månader.

15 §.

Har ej inom tre månader, efter det slutligt beslut om intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister vunnit laga kraft, handräckning sökts för beslutets verkställande, och har ej heller, därest den, vilken beslutet avser, utan handräckning ingått å anstalt, anmälan om beslutet inom samma tid gjorts hos anstaltens styrelse, vare beslutet förfallet.

Lag samma vare, om beslut, för vars verkställande handräckning begärts inom nyss angivna tid eller Konungens befallningshavande enligt 14 § har att själv sörja, ej blivit verkställt inom sex månader från det beslutet vunnit laga kraft.

16 §.

En var, som är intagen å allmän anstalt för vård av alkoholister, skall vara skyldig att fullgöra det arbete, som ur synpunkten av en ändamålsenlig vård ålägges honom.

17 §.

Den myndighet, som har att utöva uppsikt över de allmänna anstalterna för vård av alkoholister, äger att förordna om överflyttning av intagen person från en anstalt till en annan. Konungen utfärdar de bestämmelser, som härvid skola lända till efter rättelse.

Sådant förordnande må genast gå i verkställighet.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

18 §.

Den, som på grund av slutligt förordnande intagits å allmän anstalt för vård av alkoholister, må kvarhållas under en tid av ett år. Har han före förordnandets meddelande vårdats å sådan anstalt minst sex månader, må han kvarhållas under en tid av två år.

Utskrivning från anstalten skall ske tidigare än nu är sagt, därest skäl föreligga till antagande, att den vårdade efter utskrivningen skall föra ett nyktert och ordentligt liv.

Vid beräkning av tid, som i första stycket avses, skall den tid inräknas, under vilken någon varit enligt 10 § intagen å allmän anstalt för vård av alkoholister eller jämlikt 10 eller 14 § omhändertagits och vårdats på annat sätt. Har någon, efter det förordnande meddelats om hans intagande å allmän anstalt, frivilligt ingått å sådan, och påkallas, medan han är intagen där, verkställighet av förordnandet, skall den tid han frivilligt vistats å anstalten likaledes medräknas vid bestämmande av den tid, under vilken han på grund av förordnandet må kvarhållas.

19 §.

Om utskrivning tillkommer det anstaltens styrelse att förordna.

Den myndighet, som har att utöva uppsikt över anstalterna, må ock förordna om utskrivning, jämväl om styrelsen avslagit framställning därom.

20 §.

Den som utskrivits vare under tid, som vid utskrivningen blivit förelagd, dock högst sex månader, pliktig att vistas inom viss vid utskrivningen eller därefter bestämd kommun samt att underkasta sig den tillsyn och de övriga villkor, som blivit vid utskrivningen eller därefter bestämda. Konungen meddelar närmare föreskrifter om villkoren.

Fullgör ej den utskrivne vad sålunda åligger honom, må på ansökning av nykterhetsnämnden i den kommun, där han vistas, samt, om han visat sig farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, jämväl på ansökning av myndighet, som omförmäles i 5 §, Konungens befallningshavande förordna om hans återintagande å allmän anstalt för vård av alkoholister.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Om delgivning och verkställighet av sådant förordnande gäller i tillämpliga delar vad i 11—15 §§ stadgats.

21 §.

Har utskriften återintagits enligt 20 §, må han kvarhållas under sex månader eller, om han på grund av det ursprungliga förordnandet varit skyldig att stanna den i 18 § föreskrivna längre tiden, under ett år.

Vid utskrivning av den sålunda återintagne må villkor ej fästas.

Sedan beslut om sådan utskrivning fattats, har anstaltens styrelse att därom i god tid före utskrivningen underrätta nykterhetsnämnden i den kommun, dit den utskrivne begiver sig, samt den person eller myndighet, på vars framställning han intagits å anstalten.

22 §.

Avviker den intagne från anstalten, skall, sedan han återhämtats, den tid han egenvilligt undandragit sig anstaltsvården ej medtagas vid beräkning av den tid, under vilken han längst må kvarhållas.

Polismyndighet har att meddela handräckning för hämtande av den, som avvikit från anstalt.

23 §.

1 mom. Ordföranden i nykterhetsnämnd äger att, där så prövas nödigt, påkalla biträde av kommunal- eller polismyndighet. Nykterhetsnämnderna i olika kommuner böra bistå varandra i de till deras handläggning hörande ärenden.

2 mom. Kallas någon, som bor eller uppehåller sig inom kommunen, till inställelse inför nykterhetsnämnden för att höras i de till nämndens handläggning hörande ärenden, är han pliktig att hörsamma kallelsen, så vida han minst fyra dagar förut erhållit del därav. Utebliver han utan laga förfall, skall han böta fem kronor till kommunens kassa och tillhållas af nämnden genom upprepade viten, som dock tillsammans ej må överstiga etthundra kronor, att inställa sig. Kan den tredskande ändå ej förmås till inställelse, må nämnden lita Konungens befallningshavande till.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

24 §.

Kostnad för handräkning enligt 13 §, 20 § tredje stycket och 22 § bestrides av statsverket.

25 §.

Den, på vars *framställning* någon intagits å allmän anstalt för vård av alkoholister, är skyldig att svara för all vårdkostnad så väl gent emot den anstalt, där intagning först ägt rum, som gent emot anstalt, till vilken överflyttning skett eller i vilken han efter utskrivning intagits enligt 20 §.

Kostnad för vård, som meddelats enligt 10 §, skall statsverket vidkännas. Har statsverket i fall, som i 14 § sägs, förskjutit eller bestritt vårdkostnad, äger statsverket rätt till gottgörelse därför av den kommun, där den vårdade hade hemortsrätt vid den tid, då ansökning om förordnandet gjordes. Därest den vårdade vid tiden för ansökningen oavbrutet under minst fem år vistats utom nämnda kommun, skall statsverket vidkännas kostnaden.

Där på grund av ansvarsförbindelse eller eljest annan person än den, som åtnjutit vården, guldit vårdkostnaden, är han berättigad till gottgörelse av den vårdade. Har kommun bekostat vården, äger nykterhetsnämnden att uttaga sådan gottgörelse, i den mån den icke finner skäl till eftergift.

25 §.

Den, på vars *ansökning* någon intagits å allmän anstalt för vård av alkoholister, är skyldig att svara för all vårdkostnad så väl gent emot den anstalt, där intagning först ägt rum, som gent emot anstalt, till vilken överflyttning skett eller i vilken han efter utskrivning intagits enligt 20 §.

Kostnad för vård, som meddelats enligt 10 §, skall statsverket vidkännas. Har statsverket i fall, som i 14 § sägs, förskjutit eller bestritt vårdkostnad, äger statsverket rätt till gottgörelse därför av den kommun, där den vårdade hade hemortsrätt vid den tid, då ansökning om förordnandet gjordes. Därest den vårdade vid tiden för ansökningen oavbrutet under minst fem år vistats utom nämnda kommun, skall statsverket vidkännas kostnaden.

Där på grund av ansvarsförbindelse eller eljest annan person än den, som åtnjutit vården, guldit vårdkostnaden, är han berättigad till gottgörelse av den vårdade. Har kommun bekostat vården, äger nykterhetsnämnden att uttaga sådan gottgörelse, i den mån den icke finner skäl till eftergift.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

26 §.

Har åt dryckenskap hemfallen person ingått å allmän anstalt för vård av alkoholister på grund av egenhändigt underskriven, av prästbetyg och läkarutlåtande åtföljd ansökning, i vilken han förbundit sig att stanna å anstalten under viss tid, må han kvarhållas under den angivna tiden, dock ej längre än ett år från inträdet. Läkarutlåtandet skall vara avfattat enligt av Konungen meddelade anvisningar och utfärdat av annan läkare än den, som är anställd vid den anstalt, där inträde sökes. Står sökanden under annans målsmanskap, erfordras målsmannens samtycke till ansökningen.

Vad i 16 §, 18 § andra stycket, 19, 22 och 24 §§ stadgats äger motsvarande tillämpning rörande den, som, efter vad här sägs, ingått å anstalt. Kan den frivilligt ingångne på grund av sitt uppförande ej lämpligen behållas å anstalten, må han när som helst utskrivas.

27 §.

I Konungens befallningshavandes eller uppsiktsmyndighetens beslut må ändring sökas hos Konungen inom den tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut; dock vare klagan över beslut enligt 10 § ej inskränkt till viss tid, och må över annat beslut, som Konungens befallningshavande meddelat under målets handläggning, särskild klagan icke föras.

Besvär över Konungens befallningshavandes beslut inlämnas till befallningshavanden, som inforrdar vederbörandes förklaring, om anledning därtill ej uppenbarligen saknas, samt, efter att hava införskaffat den ytterligare utredning, som kan vara erforderlig, till vederbörande statsdepartement insänder samtliga målet rörande handlingar tillika med eget utlåtande.

28 §.

Lämnar någon åt person, vilken honom veterligen är intagen å allmän anstalt för vård av alkoholister, brännvin, vin eller öl, eller hjälper någon eljest sådan person att åtkomma dylika drycker, straffes med böter från och med fem till och med etthundra kronor.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Därest gärning, som här sägs, tillika innefattar förbrytelse mot förordningen angående försäljning av brännvin eller förordningen angående försäljning av vin och öl, gånge som i 4 kap. 2 § strafflagen stadgas.

Förseelsen åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare, eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna paragraf, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

2:o) att Riksdagen, med tillkännagivande att det i förevarande proposition framlagda förslaget till lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister icke kunnat i oförändrat skick av Riksdagen antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

LAG

om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister.

Härigenom förordnas som följer:

Har i mål, som avses i lag om behandling av alkoholister, någon vid förhör inför domstol blivit av polismyndighet åberopad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras eller ock efter förordnande av Konun-

Har i mål, som avses i lag om behandling av alkoholister, någon vid förhör inför domstol blivit av polismyndighet åberopad såsom vittne eller för att upplysningsvis höras eller ock efter förordnande av Konun-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

gens befallningshavande blivit för sådant ändamål inkallad, och har han på grund därav inställt sig vid domstolen, njute han ersättning för inställelsen av allmänna medel efter enahanda grunder och i samma ordning, som stadgas angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål; skolande sådan kostnad alltid stanna å statsverket.

(Utskottets förslag:)

gens befallningshavande blivit för sådant ändamål inkallad, njute han ersättning för inställelsen av allmänna medel efter enahanda grunder och i samma ordning, som stadgas angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål; skolande sådan kostnad alltid stanna å statsverket.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Stockholm den 5 april 1913.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.

Reservationer:

beträffande förslaget till lag om behandling av alkoholister vid

3 §.

Av herrar *Petrén* och *Borg*, vilka ansett att utskottets yttrande vid denna paragraf bort givas följande lydelse:

»Enligt — — — — — stadgade.

I herr *Ljunggrens* ovanintagna motion har emellertid hemställts om sådan ändring i förslaget, att vid tillsättandet av dessa nämnder i dem skola inväljas ett lämpligt antal medlemmar ur nykterhetsnämnderna. I

likhet med motionären finner utskottet det vara synnerligen önskvärt, att nykterhetsintresset blir väl representerat uti nykterhetsnämnderna, men anser utskottet likväl, att det icke lämpligen låter sig göra att uti lagtexten införa en bestämmelse av föreslagen art. För övrigt torde man nog kunna hysa förhoppning om att även utan dylik bestämmelse medlemmar uti nykterhetssällskap i avsevärd utsträckning komme att inväljas i dessa nämnder.

Utskottet har därför icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till herr Ljunggrens motion».

4 § 2 mom.

Av herrar *Petrén* och *Pettersson* i Södertälje, vilka anfört:

»Utskottet har, beträffande det av mig, *Petrén*, och herr *Eriksson* i Grängesberg väckta förslaget, att nykterhetsnämnd må kunna åt särskilt organ eller åt särskilda för uppgiften lämpade personer överlåta vidtagande av de åtgärder, som i 4 § 2 mom. avses, vitsordat lämpligheten av den sålunda ifrågasatta anordningen, men funnit att sådan befogenhet enligt sakens natur tillkommer nykterhetsnämnd samt fördenskull funnit ett tillägg i oförmälda hänseende obehöfligt. För vår del hysa vi emellertid den meningen, att ett sådant tillägg dock är önskvärt, enär utskottets motivering till lagen icke blir så allmänt tillgänglig som själva lagen samt det därför lätt kan inträffa, att de kommunala myndigheter, som skola tillämpa den senare, i saknad av insikt om ovanberörda, enligt utskottets mening självklara förhållande, komma att antaga, att nykterhetsnämnd saknar ifrågavarande befogenhet. På grund härav och delvis efter mönstret av 3 § av lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn hava vi ansett,

att till 4 § 2 mom. av det nu föreliggande lagförslaget bort fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

»I fall av behov äger nykterhetsnämnd att för vidtagande av de i detta moment oförmälda åtgärder till sitt biträde utse ombud antingen bland sina egna ledamöter eller bland andra för uppgiften lämpade personer, föreningar eller stiftelser.»

19 §.

Av herrar *Petrén*, *Persson* i Norrköping och *Borg*, som anført:

»Som fattigvårdslagstiftningskommittén i motiveringen till sitt lagförslag i frågan (sid. 155—156) framhållit, är det, till förekommande av den utskrivnes återfall i dryckenskap, av stor vikt att han erhåller nödigt skydd och framförallt att han genast får ordnat arbete. Det ligger ju också i sakens natur, att utan tillgång på arbete det i allmänhet icke skall finnas mycken utsikt för att även de bästa föresatser att för framtiden föra ett nyktert och ordentligt liv skola kunna upprätthållas, då ingenting i högre grad än arbetslöshet är ägnat att verka nedbrytande på karaktären. Enligt vad erfarenhet visat, är arbetslöshet också en mycket vanlig orsak till alkoholmissbruk. Om det också kan antagas, att här anförda synpunkt blir beaktad uti de föreskrifter om de närmare villkoren vid utskrivningen, som det enligt 20 § tillkommer Konungen att meddela, synes det oss likväl, med hänsyn till frågans stora vikt, önskvärt att den får sitt uttryck uti själva lagen. Fattigvårdslagstiftningskommittén hade ock i sitt lagförslag intagit en paragraf (21), som gav föreskrifter i här nämnt hänseende, vilken paragraf emellertid behöver något omformuleras med anledning därav, att enligt det föreliggande lagförslaget icke endast anstaltens styrelse, utan även den myndighet, som har att utöva uppsikt över anstalterna, äger att förordna om utskrivning.

På grund av vad sålunda blivit anført få vi hemställa,

att § 19 erhåller ett tillägg av följande lydelse:

Innan utskrivning beslutes, bör vederbörande, därest ej annorledes är sörjt för den utskrivnes skyddande mot återfall i dryckenskap, hava skaffat sig garanti för att den utskrivne erhåller behöfligt stöd och bistånd samt, om han är medellös, att han har tillgång på lämpligt och lönande arbete.»

samt

20 §.

Av herrar *Persson* i Norrköping och *Borg*, vilka ansett, att det icke borde föreskrivas plikt för den utskrivne att inom viss tid efter utskrivningen vistas inom viss kommun. Det torde vara alldeles tillräckligt med

stadgande därom, att den utskrivne skall underkasta sig den tillsyn och de övriga villkor, som blivit vid utskrivningen eller därefter bestämda. Förhållanden kunna nämligen inträffa, som fullt motivera, att den frigivne lämnas frihet att vistas inom den kommun, som för honom själv synes lämpligast för hans utkomst. På grund härav yrkas,

att orden i 20 § första stycket: »att vistas inom viss vid utskrivningen eller därefter bestämd kommun samt» måtte ur paragrafen utgå.